

Внесок Україно-Швейцарської Програми у систему безперервної медичної освіти в Україні

Ю.В. Вороненко, Н.Г. Гойда, В.В. Краснов

Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, м. Київ

Розглядається актуальність післядипломної медичної освіти як єдиної системи підготовки професійних кадрів. Підкреслюється прямий зв'язок між професіоналізмом медичних кадрів та якістю медичної допомоги, у тому числі у напрямку охорони материнства і дитинства. Представлені результати україно-швейцарського співробітництва як моделі професійної взаємодії на міждержавному рівні. Результатами такої співпраці стали: адаптація до умов України і впровадження нових форм та технологій безперервного професійного розвитку лікарів; позитивний вплив на основні показники здоров'я матерів та дітей; розроблення методологічної документації в галузі перинатології тощо.

Ключові слова: електронна освіта, міжнародне співробітництво, охорона материнства та дитинства.

За останні роки в Україні прийнято низку стратегічних документів, які свідчать, що державна політика в сфері охорони здоров'я спрямована на забезпечення здоров'я населення та надання доступної і якісної медичної допомоги.

Невід'ємним компонентом забезпечення якості є кадрові ресурси, їх професійний рівень і компетентність.

Структура системи підготовки медичних і фармацевтичних кадрів в Україні адаптована до принципів Всесвітньої Федерації медичної освіти і складається з додипломної та післядипломної освіти і безперервного професійного розвитку.

Особливістю медичної освіти є те, що саме на післядипломному етапі лікар отримує компетенції, які надають йому право самостійної лікарської (фармацевтичної) діяльності. Післядипломну медичну освіту в нашій країні здійснюють три медичні академії післядипломної освіти та низка факультетів медичних університетів.

Основний акцент в системах підготовки фахівців в останні роки зсувається саме на процеси самоосвіти із застосуванням інформаційно-комунікативних технологій. Саме тому, поняття «безперервний професійний розвиток», яке в українському лексиконі з'явилося не так давно, має надзвичайно важливе значення, особливо в медицині – адже це тривалий період постійного навчання лікарів, підвищення їх кваліфікації і самовдосконалення, який починається після отримання вищої медичної освіти та підготовки в інтернатурі (резидентурі), триває протягом усього професійного життя і є відповідальністю самого спеціаліста.

Викладене стосується, без виключення, всіх спеціальностей, але особливу увагу в нашій країні приділяють професійному рівню лікарів, які опікуються питаннями здоров'я матерів та дітей. Усе це має офіційне підґрунтя. Адже в стратегічних міжнародних документах чітко прослідковується пріоритетність в питаннях охорони материнства і дитинства. Так, на Саміті Тисячоліття, який відбувся в 2000 році, були вироблені для реалізації в країнах членах ООН Цілі Саміту Тисячоліття. Серед 8 цілей чільне місце посідають такі [5]:

- зменшити смертність немовлят на дві третини;
- зменшити рівень материнської смертності на три чверті;
- забезпечити всім доступ до репродуктивної медицини.

Зазначених цілей слід досягти вже в 2015 році, оскільки показник материнської і малюкової смертності є не тільки галузевим. Вони є також показниками, які відображають рівень соціально-економічного розвитку країни, її культури та освіти і звичайно індикатором доступності і якості медичної допомоги дітям і матерям.

Охорона здоров'я матері і дитини входить також до семи пріоритетних напрямків дій ВООЗ в умовах Європейського регіону.

Не обходить увагою проблеми материнства і дитинства такий фундаментальний документ Європейського бюро ВООЗ, як «Здоров'я – 21» «Основи політики досягнення здоров'я для всіх в Європейському регіоні». Третє завдання зазначеного документу носить назву: «Здоровий старт життя» і присвячений вирішенню проблем перинатології [2].

Прийнято і реалізовується ще багато інших стратегій та політик, виходячи з яких можна систематизувати основні завдання органів і закладів охорони материнства і дитинства. До цих завдань належать:

- профілактика виникнення захворювань;
- забезпечення народження здорової дитини;
- організація доступної і якісної первинної медико-санітарної та високоспеціалізованої медичної допомоги.

Україна адаптувала всі стратегічні напрямки охорони материнства і дитинства в національних нормативно-правових документах, виконання яких змінило ситуацію зі здоров'ям дітей та жінок репродуктивного віку на краще. Так, показник малюкової смертності в 2000 році складав 11,9 на 1000 народжених живими, а в 2014 році – 6,9. Щодо материнської смертності, то також відзначається зниження показника материнських втрат: 2000 р. – 24,7, 2014 р. – 14,0 на 100 тисяч народжених живими. Однак зазначені показники залишаються і на сьогодні в 2–2,5 рази вищими, ніж в країнах Європейського Союзу [1, 3].

Подальше зниження рівня материнської смертності і смертності дітей першого року життя можливе за умови вирішення цілої низки проблем. Однією з таких проблем є організація доступної і якісної медичної допомоги починаючи з перинатального періоду. Основним компонентом забезпечення цієї якості є людські ресурси і, зокрема, – професійний рівень медичних працівників.

Бажання Швейцарської Конфедерації допомогти Україні в поліпшенні здоров'я матерів та дітей і необхідність в такій допомозі української сторони стали основою 18-річного співробітництва в рамках Україно-Швейцарської програми. Програма мала три основні складові: матеріально-технічна допомога; методична допомога і освіта в усіх її аспектах. Саме це і сприяло безперервному професійному розвитку лікарів акушерів-гінекологів, педіатрів, неонатологів, генетиків, анестезіологів та інших «вузьких» спеціалістів педіатричного профілю. Практикувалися найрізноманітніші форми підвищення кваліфікації: підготовка програм тренінгів, проведення тренінгів, трансформація програм тренінгів в навчальні програми циклів тематичного вдосконалення різної тривалості, проведення семінарів, конфе-

ренцій, відеоконференцій, конгресів та інше. За роки співпраці широко впроваджувалось дистанційне та електронне навчання, були організовані і функціонують симуляційні центри [4].

Неоціненним внеском у співпрацю українських і швейцарських спеціалістів була підготовка навчальних посібників та підручників. Вони стосувались найнагальніших проблем щодо тактики і лікування низки патологічних станів.

Перелік посібників та їхній зміст говорять самі за себе:

- багатоплодова вагітність [7];
- вагітність та пологи у жінок з рубцем на матці після кесарева розтину [8];
- стабілізація стану новонародженої дитини перед транспортуванням і допомога під час транспортування [9];
- ефективний антенатальний догляд [10];
- дихальна підтримка в новонароджених дітей [11];
- ведення фізіологічної вагітності (для сімейних лікарів) [12];
- медична допомога новонародженим: практичні аспекти [13];
- посібник для дитячих медичних сестер відділень новонароджених [14];
- використання телемедицини у медичній практиці [15];
- електронні навчальні посібники для відображення медичних процедурних знань [16].

З метою постійної підтримки фахівців у роботі з професійними знаннями, профільними кафедрами НМАПО імені П.Л. Шупика спільно зі швейцарськими колегами були розроблені такі електронні навчальні посібники процедурного типу:

- ведення нормальних пологів [17];
- СРАР – як метод респіраторної підтримки новонароджених [18];
- багатоплодова вагітність [19];
- дистопія плечиків плода [20];
- первинна реанімація новонароджених [21].

Достіг вагомим внеском у безперервний професійний розвиток стало впровадження телемедичних технологій як з метою поповнення теоретичних знань, так і для проведення телемедичних консультацій пацієнтам.

Вклад Україно-Швейцарской Программы в систему непрерывного медицинского образования в Украине
Ю.В. Вороненко, Н.Г. Гойда, В.В. Краснов

Рассматривается актуальность последиplomного медицинского образования как единой системы подготовки профессиональных кадров. Подчеркивается прямая связь между профессионализмом медицинских кадров и качеством медицинской помощи, в том числе в направлении охраны материнства и детства. Представлены результаты украинно-швейцарского сотрудничества как модели профессионального взаимодействия на межгосударственном уровне. Результатами такого сотрудничества стали: адаптация к условиям Украины и внедрение новых форм и технологий непрерывного профессионального развития врачей; положительное влияние на основные показатели здоровья матерей и детей; разработка методологической документации в области перинатологии и т.д.

Ключевые слова: электронное образование, международное сотрудничество, охрана материнства и детства.

Сведения об авторах

Вороненко Юрий Васильевич – Национальная медицинская академия последиplomного образования имени П.Л. Шупика, 04112, г. Киев, ул. Дорогожицкая, 9; тел.: (044) 440-30-56

Гойда Нина Григорьевна – Национальная медицинская академия последиplomного образования имени П.Л. Шупика, 04112, г. Киев, ул. Дорогожицкая, 9; тел.: (044) 205-49-48

Краснов Владимир Владимирович – Национальная медицинская академия последиplomного образования имени П.Л. Шупика, 04112, г. Киев, ул. Дорогожицкая, 9; тел.: (044) 440-20-44

У ході реалізації Україно-Швейцарської Програми «Здоров'я матері та дитини» був запропонований ще один найсучасніший інструмент поповнення і примноження професійних знань – симуляційна медицина. У пілотних областях (Вінницька, Івано-Франківська, Волинська та АР Крим), в яких реалізовувалась ця Програма, була організована робота симуляційних центрів для навчання неонатологів, акушерів-гінекологів, педіатрів, анестезіологів та медичних сестер [6].

Швейцарською стороною було поставлено все необхідне технологічне обладнання та надано методологічне забезпечення, проведена підготовка тренерів, організовано регіональні тренінги.

Елементи симуляційних технологій було впроваджено на низці кафедр НМАПО імені П.Л. Шупика шляхом створення і оснащення навчально-тренінгових класів з забезпеченням відповідної методичної підтримки.

Одним з напрямків співпраці було підвищення кваліфікації управлінських кадрів в таких питаннях, як покращання якості, керування ресурсами, управління змінами тощо.

ВИСНОВКИ

1. Україно-Швейцарське співробітництво стало одним з еталонів міжнародної співпраці на ниві охорони материнства та дитинства.

2. Модель такої професійної взаємодії довела свою результативність через позитивний вплив на основні показники здоров'я матерів та дітей.

3. За час реалізації Програми «Здоров'я матері та дитини» педіатрична, неонатологічна та акушерсько-гінекологічна служби озброїлись новими організаційними і медичними технологіями.

4. В рамках співпраці між Україною і Швейцарською Конфедерацією були адаптовані до умов України і впроваджені нові форми та технології безперервного професійного розвитку лікарів.

5. Були удосконалені всі складові медичної освіти.

6. Отримані результати є підставою для подальшого розвитку співробітництва між Україною та Швейцарською Конфедерацією на державному та інституціональному рівнях.

The contribution of Ukrainian-Swiss Programme in continuing medical education in Ukraine
Y.V. Voronenko, N.G. Goyda, V.V. Krasnov

We consider the relevance of postgraduate medical education as a unified system of professional training. We emphasize there is the relation between the medical staff professionalism and medical care, quality including motherhood and childhood protection.

There are the results of Ukraine-Swiss cooperation as a model professional interaction at the international level. The results of the cooperation are: adaptation to the Ukraine conditions, new forms and technologies introduction of continuing professional development of doctors; positive impact on the main indicators of mothers and children health; methodological documents development in perinatology, etc.

Key words: e-education, international cooperation, motherhood and childhood protection.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Акушерсько-гінекологічна допомога в Україні за 2006–2008 роки: статистично-аналітичний довідник. – К.: Міністерство охорони здоров'я України, Центр медичної статистики МОЗ України, 2009. – 238 с.
2. Впровадження концепції подальшого розвитку перинатальної допомоги в Україні / Є.Є. Шунько // Неонатологія, хірургія та перинатальна медицина. – 2011. – Т. 1, № 1. – С. 10–16.
3. Інформаційний бюлетень ВООЗ «Материнська смертність», 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs348/ru/>
4. Україн-швейцарська Програма «Здоров'я матері та дитини». Нові підходи до організації охорони здоров'я. Досягнення. Досвід. Рекомендації. – Київ, 2014.
5. Цілі розвитку тисячоліття. Україна – 2013, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України / ПРООН, Київ, 2013.
6. Ukrainian Swiss Mother and Child Health Programme/ Annual Progress Report [Second Project Year]. Kyiv, 2013.
7. Багатоплідна вагітність [Електронний ресурс] / Ю.П. Вдовиченко, Н.Г. Гойда, О.М. Юзько та ін.] // Київ. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: http://motherandchild.org.ua/files/attachments/Bagatoplidna_vaginitnist_1.PDF
8. Вагітність та пологи у жінок з рубцем на матці після кесарського розтину [Електронний ресурс] / Ю.П. Вдовиченко, Н.Г. Гойда, О.М. Юзько та ін.] // Київ. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: http://motherandchild.org.ua/files/attachments/Vaginitnist_pologi_1.pdf
9. Стабілізація стану новонародженої дитини перед транспортуванням і допомога під час транспортування [Електронний ресурс] / Н.Г. Гойда, Д.О. Добрянський, Є.Є. Шунько та ін.] // Київ. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: http://motherandchild.org.ua/files/attachments/Stabilizaciya_1.pdf
10. Ефективний антенатальний догляд [Електронний ресурс] / за ред. З.А. Шкіряк-Нижник, С.І. Жук // Київ. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://motherandchild.org.ua/files/attachments/Effective_Antenatal_care_manual_Ukr.pdf
11. Дихальна підтримка в новонароджених дітей [Електронний ресурс] / за ред. Ю.П. Вдовиченко, Н.Г. Гойда, Д.О. Добрянський, Є.Є. Шунько // Київ. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: http://motherandchild.org.ua/files/attachments/Dyhalna_pidtrymka_1.pdf
12. Ведення фізіологічної вагітності (для сімейних лікарів) [Електронний ресурс] / за ред. С.Г. Лесовська, Л.Ф. Матюха, С.І. Осташко // Київ. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://motherandchild.org.ua/files/attachments/Antenatal_Care_Manual.pdf
13. Медична допомога новонародженим: практичні аспекти [Електронний ресурс] / Т.В. Бондаренко, Н.Г. Гойда, Д.О. Добрянський та ін.] // Київ. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: http://motherandchild.org.ua/files/attachments/Practical_aspects_neonatal_care_ukr.pdf
14. Посібник для дитячих медичних сестер відділень новонароджених [Електронний ресурс] / Ж.І. Андрієць, Т.В. Бондаренко, Н.Г. Гойда та ін.] // Київ. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://motherandchild.org.ua/files/attachments/Manual_for_nurses.pdf
15. Використання телемедицини у медичній практиці [Електронний ресурс] / Д.О. Добрянський, О.П. Мінцер, В.В. Краснов] // Київ. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: http://motherandchild.org.ua/files/attachments/Telemedicine_dlya_sluhachiv.pdf
16. Електронні навчальні посібники для відображення медичних процедурних знань: принципи, етапи створення, методологія [Електронний ресурс] / Ю.В. Вороненко, О.П. Мінцер, В.В. Краснов] // Київ. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: http://motherandchild.org.ua/files/attachments/E-book_manual.pdf
17. Ведення нормальних пологів [Електронний ресурс]: навчально-методичний посібник для лікарів-інтернів та лікарів-слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти / [автори Камінський В.В., Макарчук О.М., Краснов В.В., Зеленська М.В.]. – К: НМАПО імені П.Л. Шупика. – 2007. – Режим доступу до ресурсу: <http://motherandchild.org.ua/ukr/resource/113>
18. СРАР як метод респіраторної терапії новонароджених [Електронний ресурс]: навчально-методичний посібник для лікарів-інтернів та лікарів-слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти / [автори Добрянський Д.О., Кончаковська Т.В., Коржинський Ю.С., Краснов В.В., Матвієнко І.М., Чопко О.І., Шунько Є.Є.]; за ред. Д.О. Добрянського, Є.Є. Шунько, Р.О. Моїсєєнко. – К: НМАПО імені П.Л. Шупика. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <http://motherandchild.org.ua/ukr/resource/116>
19. Багатоплідна вагітність [Електронний ресурс]: навчально-методичний посібник для лікарів-інтернів та лікарів-слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти / [автори Коньков Д.Г., Краснов В.В., Лук'янович О.Л., Макарчук О.М., Ткаченко А.В., Чернов А.В.]; за ред. Ю.П. Вдовиченка, Н.Г. Гойди. – К: НМАПО імені П.Л. Шупика. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <http://motherandchild.org.ua/ukr/resource/114>
20. Дисточія плечиків плода [Електронний ресурс]: навчальний посібник для лікарів-інтернів та лікарів-слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти / [автори Голянський О.В., Чернов А.В., Коньков Д.Г., Краснов В.В.]. – К: НМАПО імені П.Л. Шупика. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://motherandchild.org.ua/ukr/resource/765>
21. Первинна реанімація новонароджених [Електронний ресурс]: навчальний посібник для лікарів-інтернів та лікарів-слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти / [автори Шунько Є.Є., Добрянський Д.О., Краснова Ю.Ю. та ін.]. – К: НМАПО імені П.Л. Шупика. – 2015. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Систем. вимоги: Pentium; 64 Mb RAM; OS WINDOWS 9x\NT\ME\XP. – Назва з контейнера.

Стаття постуила в редакцію 03.09.2015